List 26. Tečaj LVI.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. julija 1898.

Politiški oddelek.

Po državnem zboru.

(Mnenje štajerskega rodoljuba.)

Blizo poldrugo leto je že preteklo od zadnjih državnozborskih volitev. Že trikrat je med tem časom zboroval državni zbor, že tretja vlada je od tistega časa na krmilu in vsem tem vladam so naši državni poslanci tlačanili s tako požrtvovalnostjo in takim samozatajevanjem, da isto skoraj škoduje časti in samozavesti slovenskega naroda. Ker se je ravnokar spet odložilo zasedanje državnega zbora, se smemo pač tudi vprašati, kaj smo v tej poldrugoletni dobi dosegli, oziroma, kaj so za nas dosegli naši poslanci? Žalibog, se nam vsiljuje na to vprašanje odgovor, ki nas navdaja z žalostjo in ogorčenostjo.

Z najboljšimi nadami in z nekako naudušenostjo smo pri zadnjih državnozborskih volitvah začeli volilno borbo; pričakovali smo mnogo od novega državnega zbora, a do zdaj ta državni zbor ni izpolnil niti ene naše zahteve, niti ene naše nade. A ne samo, da v tej poldrugoletni dobi nismo dosegli ničesar, naopak, mi smo danes na mnogo slabšem, kakor smo bili pred poldrugim letom, naš politični položaj se hujša od dné do dné.

Naše zahteve so večinoma take, katere lahko vlada izpolni brez sodelovanja državnega zbora, tukaj torej ne velja izgovor, da si državni zbor ne more pomagati, da je uničen.

Nam vsem je še v jasnem spominu kako je grof Gleispach postopal pri imenovanju justičnih uradnikov o priliki uvedenja novega civilnopravnega postopanja. Na vsa koli$^{k}_{č}$aj važnejša mesta je poklical strupene nasprotnike slovenskega naroda. Kako so se takrat protežirali pristaši tistih strank, ki so onemogočile vsako delovanje državnega zbora. Spomniti se je treba samo, kdo je postal predsednik okrožnega sodišča v Mariboru, državni pravdnik v Mariboru, predsednik višjega deželnega sodišča v Gradcu.

Ko je minister Gleispach odstopil, se razmere za nas niso prav nič zboljšale, ampak se le shujšale, kar spet najjasneje kažejo imenovanja iz zadnjih časov. Imena Gleispach, dr. Eminger, — Pajk, Gertscher so za naklonjenost ministra dr. Ruberja proti nam Slovencem več kakor značilna.

Pa ne samo pri sodiščih, tudi drugod veljajo pri imenovanju uradnikov v slovenskih pokrajinah ista načela. Dokaz za to so imenovanja okrajnega glavarja Schwarza in deželnega šolskega nadzornika Lampla.

Čim očitneje kaže pri nas kak uradnik svojo mržnjo proti vsemu, kar je slovensko in avstrijsko, čim strastneje agitira za protiavstrijske ideje Schönererja in Wolfa, tem hitreje se povspenja po uradniški lestvici navzgor. Tako so pri nas državni uradniki vodje političnih strank, katerih cilj je uničenje naroda, za katerega blagor bi morali delovati, strank, katerih težišče je zunaj avstrijskih mej. Tako je mogoče, da prirejajo pri nas državni uradniki veselice v senci pruskih plavic, kakor v Celju. Kako daleč je fanatizem naših uradnikov že dospel, kaže na sebi malenkostno a jako značilno dejstvo, da sta dne 17. rožnika 1898 pri kazenskih razpravah pri okrožni sodniji v Mariboru na mizi pred državnim pravdnikom kot javnim obtožiteljem ležala dva zakonika s črno-rudečežoltimi trakovi.

Da se pri takih razmerah veljava slovenščine pri državnih uradih, zlasti pri sodnijah, vedno bolj krči, je pač umevno. Pri okrožni sodniji v Mariboru državni pravdnik nikdar ne govori slovenski. Pri okrajnih sodnijah v Marenbergu, Slovenjemgradcu, Rogatcu, Ljutomeru in morda še pri drugih se celo izpovedbe slovenskih prič in obdolžencev zapisujejo samo v nemškem jeziku.

Vse slovensko uradovanje pri teh sodnijah obstoji v tem, da se nekako iz milosti še sprejemajo slovenske vloge. Okrajna sodnija v Cmureku pa še tega ne stori. In kaj so storili naši poslanci za zboljšanje teh žalostnih razmer? Ničesar.

Vir vseh teh nedostatkov pri naših sodnijah je višja deželna sodnija v Gradcu. Riba smrdi od glave. Dokler

ne dobimo višje deželne sodnije v Ljubljani, bode slovenščina pri sodnijah vedno zaničevana pasterka. Ustanovitev višje deželne sodnije v Ljubljani je pogoj za ugodno rešitev našega jezikovnega vprašanja. Letos se je v državnem zboru mnogo govorilo o rešitvi jezikovnega vprašanja, a kolikor je nam znano, nikdo ni sprožil vprašanja o ustanovitvi višje deželne sodnije v Ljubljani. Naši poslanci niti toliko poguma niso imeli, da bi z besedico grajali imenovanje grofa Gleispacha predsednikom višje deželne sodnije v Gradcu. Namesto da bi se bili v tej točki združili z nemškimi strankami in strmoglavili Gleispacha, bili so do zadnjega pripravljeni s svojimi glasovi braniti Gleispacha pri odgovoru na interpelacijo glede graških razmer. Hvala Bogu, da do tega za naše poslance naravnost sramotnega glasovanja ni prišlo. Ravno tukaj bi bili naši poslanci lahko odločno nastopili. Na vlado, ki nas nikdar ne pozna, se pač ni bilo treba ozirati, na desnici pa ni stranke, ki bi imela interes na tem, da je Gleispach predsednik višje deželne sodnije v Gradcu. Hrvati so celo istočasno z Gertscherjem dobili enako zaušnico, kakor mi z Gleispachom. Isti bi morali torej že z ozirom na svoje razmere postopati složno s Slovenci.

Naš državni zbor ni več sposoben za delo, in ker svoje naloge ne more več izvrševati, je najbolje, da pogine. S tem še pa seveda nikakor nočemo reči, da bi se v Avstriji moralo vladati brez parlamenta, ali absolutno. Za delo le ta čas obstoječi državni zbor ni sposoben ker nima zdrave podlage. Njegov temelj, ta čas obstoječi volilni red, je gnil, krivičen, in edino zaradi tega se pri nas parlamentarizem ne more razviti. Naš parlament je treba postaviti na zdravo podlago, in ako se vlada obotavlja v tem oziru kaj storiti, mora jo parlamentna večina k temu prisiliti, namesto da z vlado vred tlačani obstrukciji. Mi ne zahtevamo popolnega preustrojenja naše ustave, ali preustrojenja ustavnega sistema, ampak samo nov volilni red naj se oktrojira. Seveda bi moral tak volilen red biti pravičen. Mandati se morajo razdeliti edino le po številu prebivalstva, volilna pravica bi se morala prav izdatno razširiti. Najbolje bi bilo, da se uvede splošna, enaka in neposredna volilna pravica. Odpraviti bi se morali vsi privilegiji in vsled tega tudi volilne kurije. Volilni okraji pa bi se morali omejiti kolikor mogoče po narodnostih. Ako mora nam že v vsakem drugem oziru Nemčija biti vzor, zakaj bi nam gledé volilne pravice ne bila? Ako bi se parlament postavil na tako podlago, od sedanjih obstrukcijonistov niti tretjina ne pride več v državni zbor. Na ta način postane državni zbor sposoben za delo in bode parlamentarnim potom predrugačil tudi ostale točke naše ustave, kakor zahtevajo to koristi avstrijskih narodov.

S tako izpremembo volilnega reda bi torej tudi avtonomistične stranke lahko zadovoljne bile, saj bi se na ta način ravno njihova moč v državnem zboru najbolje pomnožila. Ako se postavi parlament na tako podlago, potem ni treba več izpreminjati opravilnika, večina poslancev bode potem reprezentovala tudi večino prebivalstva in parlamentarno načelo večine bode se spet samo ob sebi uveljavilo. Ko je večina videla, da je tačasni državni zbor uničen, bila je njena dolžnost, dogovoriti se, kako se naj postavi parlament na novo zdravo podlago in potem od vlade zahtevati, da uravna državni ustroj v njenem smislu. Da bi bila državnozborska večina v tem oziru storila kak skupen korak, nam ni znano, nam se dozdeva, da je večina pač vedno skrbela za vlado, nikdar pa za se.

Na tako podlago postavljen parlament bode tudi jezikovno vprašanje brez težave rešil v smislu ravnopravnosti vseh narodov in narodni prepiri v Avstriji bodo se vsaj ublažili, ako ne bodo popolnoma utihnili. Seveda bi se mogel tak volilni red pri sedanjih razmerah samo oktrojirati. Ali če so se smele oktrojirati čisto krivične ustave s krivičnimi volilnimi redi, zakaj bi se pravici na korist ne smelo nekaj oktrojirati? Mnogo bi se pa že dalo tudi z znanim § 14 doseči. S pomočjo tega § bi se dalo znižati volilni cenzus, ž njim bi se dali volilni okraji predrugačiti tako, da bi vsaj volilni okraji iste dežele bili med seboj prilično enako veliki, kar se tiče števila prebivalstva. S tem § bi se dali mestni volilni okraji povečati, volilni okraji kmetskih občin pa zmanjšati, ako bi se vsi večji kraji odkazali mestni skupini. In če bi se vse storilo, kar se v tem oziru da storiti s pomočjo tega §, bi gotovo tudi to mnogo koristilo našemu parlamentu, ker bi se njegova nezdrava podlaga vsaj deloma ozdravila. Ako se že mora vladati s tem §, zakaj bi se isti tukaj ne porabil, kjer je pomoč najbolj potrebna?

Politični pregled.

Jubilejne slavnosti. — Minoli mesec so se začele slavnosti petdesetletnice vladanja našega presvetlega cesarja. Otvorili so jih dunajski šolarji, katerih je v slavnostnem sprevodu defeliralo nad 70.000 pred cesarjem. Tej slovesnosti je sledila udanostna izjava avstrijskih lovcev in udanostna izjava avstrijskih strelcev. Pri sprevodu dunajskih šolarjev je cesar v svojo zahvalo upletel nekaj besed, katere so obudile največjo pozornost in so velicega političnega pomena. Cesar je rekel, da mu je sprevod dunajskih šolarjev, ta sijajni dokaz udanosti in ljubezni, tolažba za obilne žalosti, katere mu je prineslo letošnje leto. Nemce so zadele te rahle besede očetovskega vladarja kakor da bi jih bil kdo z bičem oplazil po obrazu, saj so čutili, da so te besede naperjene proti njim, da se s temi besedami ožigosava njihova politika. Kaj je provzročilo cesarju tako bridko žalost? Nemška obstrukcija, nemško proti monarhiji in proti dinastiji naperjeno gibanje. Cesarju gre hvala, da je avstrijsko mislečim ljudem dal pogledati v svoje srce.

§ 14. — Te dni je dunajski uradni list objavil na podlagi znanega § 14 izdano cesarsko naredbo, s katero se uveljavlja tudi za drugo polovico tekočega leta budgetni provizorij. Izza Belcredijevih časov je to prvi slučaj, da parlament ni rešil budgeta, da se je uveljavil izvenparlamentarnim potom, a sploh je to prvi slučaj, da si je morala vlada na ta način pomagati vsled nasprotstva parlamentarnih strank proti ustavnemu delovanju parlamenta. Z isto naredbo se pooblašča finančni minister, da sme na račun inventicijskega posojila najeti 20 milijonov za izvršitev nujnih investicij.

Revolta v Gališki. — V zapadnih galiških okrajih trajajo zdaj že več tednov veliki izgredi, naperjeni v prvi vrsti proti židom, pa tudi proti premožnim slojem. Vlada jih je skušala z vojaško silo udušiti, a dasi je na dotičnih mestih zbrala male armade, dasi je postopala z vso strogostjo, dasi je bilo v bojih z vojaštvom mnogo puntarjev ustreljenih, vendar niso izgredi nehali. Vsled tega je vlada v sodnih okrajih Novi Szacz in Rymanov razglasila preki sod.

Spravna posvetovanja. — Vlada še vedno upa, da pridobi Čehe in Nemce za spravne konference, pri katerih naj bi se zjedinili o volilnih načelih jezikovnega zakona, tako da bi mogla vlada preklicati jezikovne naredbe za Češko in za Moravsko. Ministerski predsednik grof Thun se je zadnji čas opetovano pogajal z različnimi političnimi voditelji češkimi. Morda se je pogajal tudi z nemškimi voditelji, toda to se skrbno prikriva. Nemški voditelji se boje radikalcev. Steinwender se je nekoč pogajal z Gautschem, a radikalci so tako brezobzirno nanj planili in začeli tako gonjo proti njemu, da se ne bo nihče več upal, spuščati se v kakoršnakoli pogajanja z vlado. Čehi so tudi sedaj pripravljeni priti na mirovna pogajanja, in mladočeška stranka je že določila poslance dr. Engla, dr. Herolda, dr. Pacaka, dr. Brzorada, dr. Kramaža, dr. Gregra in dr. Stranskega za svoje zastopnike. Nemci še niso nikogar določili. Splošno mnenje je, da Nemcev ne bo na spravna pogajanja, a tudi če pridejo ni dosti upanja, da se doseže sporazumljenje. Slovenci moramo želeti, da se sprava ne posreči, zakaj če sklenejo Nemci in Čehi mir, smo Slovenci izgubljeni.

Graška višja sodnija in jezikovna ravnopravnost. — Novi civilnopravdni red je predrugačil vse dosedanje sodno postopanje. Na mesto pismenih obravnav so stopile ustmene razprave in to ne samo pri sodnijah prve stopnje, ampak tudi pri prizivnih instancah, tako da se bode sedaj tudi pri višjih sodnijah obravnavalo v slovenskem jeziku. Kakor znano, spadamo Slovenci pod dve višji sodišči, pod graško in pod tržaško. V Trstu so brez vseh težav spoznali, da po veljavnih jezikovnih naredbah in v smislu raznih določil civilnopravdnih zakonov se mora s slovanskimi strankami, ako je bil pravdni akt v prvi instanci v slovenskem jeziku dognan, tudi pri prizivni instanci slovenski obravnavati. To se tudi redno in korektno vrši. Graška višja sodnija pa je ukrenila drugače. Povspela se je do trditve, da je pri graški višji sodniji samo slovenščina razpravni jezik, dasi spada pod to sodniio jeden milijon Slovencev, dasi ima ta sodnija več slovenskih pravd rešiti, kakor nemških in dasi veljajo za graško višjo sodnijo prav tisti zakoni, kakor za tržaško. Sklep graške visje sodnije proti slovenskim obravnavam je pravno neutemeljiv in se smatra za samovoljnost. Poklicani faktorji so se združili na energičen odpor in upamo, da zastavijo vse svoje sile, da doženemo stvar za nas ugodno.

Nemška gonja proti Palackega slavnosti. — Velika slovanska manifestacija o stoletnici rojstva Frana Palackega je dala Nemcem povod, da so zagnali silen hrup, češ, v Pragi se je proklamiral panslavizen. Tudi naš minister zunanjih del, ki se je postavil po znamenitih neuspehih njegove politike in ki je tekom dobrih dveh let znal vso Evropo in Ameriko prepričati, da je mej velikimi diplomati jeden najneznatnejših, se je silno razkoračil in grozil ruskim gostom na vse možne načine. Oficijozni listi so slovanske goste na vse možne načine insultirali, zlasti generala Komarova, ruskim gostom princu Andronikovu, državnemu svetniku Vacliku in uredniku časopisa „Novoe Vranja“ pa se je kar ukazalo, naj zapuste Avstrijo. Proti Slovanom je hitro vsa policija na nogah, Nemcem iz Nemčije pa nihče ne brani, delati na avstrijskih tleh propagando za veliko Nemčijo.

Bolcan. — 30. junija. Pod milim nebom se je vršil protestni shod nemške katoliške ljudske stranke. Na shod, kateremu je predsedoval posl. Zallinger, je prišlo nad 10.000 oseb. Glavni govornik je bil baron Dipauli, kateri je ostro bičal nemškonacijonalno gibanje in odklanjal vsako zvezo z nemškimi nacijonalnimi strankami, ker agitujejo proti državi in proti dinastiji. Rekel je, da Tirolci ne marajo plavic, da je njih znak tirolski orel, črno-rumene barve. Povdarjal je, da so se tirolski poslanci vedno zavzemali za interese nemškega naroda. Avstrija pa da ne more biti niti nemška, niti slovanska, ampak mora vedno ostati samo Avstrija. Shod je sprejel več prav krepkih resolucij in poslal udanostni brzojavki cesarju in papežu.

Blamirani Goluhovski in Črna gora. Boj „Fremdenblatta“ proti „Glasu Crnagorca“ in proti knezu Nikiti se je završil s sijajno blamažo giasila avstrijskega zunanjega ministra. Tiste beležke, radi katere je nastal ves hrup, sploh ni prinesel cetinjski „Glas Crnogorski“, ampak zagrebški „Srbobran“. „Fremdenblatt“ pa te notice ni posnel po „Srbobranu“. nego po ogerskem oficijoznem „Pester Lloydu“ ki je infamno lagal, da je posnel tisto vest po glasilu črnogorskega kneza. „Glas Crnogorca“ zavrača z opravičeno ogorčenostjo surove napade „Fremdenblatta“ na-se in na kneza ter dokazuje, da so bile vse brzojavke in beležke „Neue Freie Presse“ o nekih izjavah lorda Salysburyja nesramna židovska laž, katero je pomagal širiti oficijozni „Correspondenz-Bureau“!

Italija. — Kriza še ni poravnana. Ni pa tudi lahko sestaviti nove vlade pri tolikem nasprotstvu, ki vlada mej prvaki in ob tako gospodarsko razpalih razmerah, ki tlačijo kraljestvo. — Vojno sodišče v Milanu je že izreklo sodbo nad krivci izgredov v Milanu. Obtoženih je bilo 24 oseb, mej temi tudi poslanci in vredniki časnikov. Prisojena kazen znaša največ 6 let ječe. Pet obtožencev je bilo oproščenih. Katoliški časnikar don Albertario je dobil tri leta ječe. Spoznan je bil krivim, da je hujskal v svojem listu. Seveda gnjile razmere kritikovati, se pravi na Laškem hujskati.

Španjsko-amerikanska vojska. Manila na Filipinih, o kateri se je že opetovano poročalo, da se je udala, je še vedno v rokah Španjcev. Niti ustaši niti Amerikanci nemorejo dobro utrjeni Manili blizu. Amerikanci pričakujejo v to pomoči z doma. Drugi oddelek španjske mornarice pod poveljstvom Camera pljuje baje Filipinom na pomoč. Če pride pravočasno, mogoče še kaj reši. Na Kubi so Amerikanci izkrcali večje število svojih čet. Pravijo, da šteje amerikanska vojska na Kubi že do 20.000 mož, k tem pride še kakih 5000 ustašev. Španjcev je v Santjago kakih 16.000 mož, v vsem pa 31.000 mož. Amerikanci se čutijo še prešibke napram Španjcem in hočejo še pomnožiti svojo vojsko, da potem morejo vspešno napasti Španjce ob Santjagi. Opetovano se čujejo glasovi, da naj se sklene mir. Zlasti španjski trgovski krogi zelo priporočajo sklenitev miru.

Kreta. — Pričakovati je bilo po nemirih na Kreti, ko so vse evropske velevlasti stopile na delo za ureditev razmer na tem otoku, da bode takoj ali vsaj kmalu narejen ondi red in zagotovljen stalni mir. To se ni zgodilo. Večne intrige Turčije, kateri bi se pač moralo ostro bližje stopiti, zavirajo do danes vreditev krečanskih razmer. Sedaj so se zopet dogovorile velevlasti, ki imajo svoja brodovja še pred Kreto, to so Rusija, Anglija, Francija in Italija, da se izroči uprava otoka odboru krečanske rarodne skupščine. O guvernerju se ne omenja v dogovoru ničesar. Pa kakor je Turčija v oviro, da Kreta še nima guvernerja, tako je skoro gotovo, da bode tudi novo upraviteljstvo otoka zavirala pri njegovem delu. Čuje se že kako turški sultan skrbi za svoje ljudi in jih različno podpira. Prav tako, a pri razmerah na Kreti pomeni to strankarstvo, ki more le slabe posledice imeti. S to Turčijo bi se pač moralo drugače postopati!

*

Obrtnija.

Delokrog slovenskih posojilnic.

Spisal Ivan Lapajne.

Če hočemo govoriti o delokrogu, moramo dvoje razločevati: 1. opravilo posojilniško, 2. zemeljski obseg posojilniškega delovanja.

V smislu veljavnih zakonov obstoje posojilniška opravila skoro edino le v tem, da povspešujejo denarni promet. Posojilnica prejemlje in izplačuje denar. Stranke ga prinašajo v obliki pristopnine, deležev, hranilnih vlog, vračajočih posojil, njih obresti itd. Odnašajo pa stranke: posojila, hranilne vloge, katere zopet vzdignejo, obresti od teh itd. Vsa ta opravila dovoljujejo posojilnicam obstoječi zakoni, kateri jim do sedaj še tudi drugih podjetij niso branili, n. pr. vdeležbe pri industrijah, pri nakupovanji hiš, zemljišč, pri kupovanji in prodaji vrednostnih papirjev. Načrt novega zadružnega zakona pa slednja opravila posojilnicam prepoveduje, sprejemanje hranilnih vlog pa omejuje, kar smo že razložili v prejšnjih spisih.

Kar se tukaj v zakon sprejeti namerava, je le za nekatere posojilnice hvalevredno priporočilo teoretične veljave. Kot splošna maksima za vse posojilnice brez izjeme naj bi pa omejitve ne veljale. Kakor mora namreč biti posojevanje glavni nalog posojilnic, tako tudi mora s tem poslom vred združeno biti sprejemanje hranilnih vlog in to brez tistih ozkosrčnih vtesnitev, kakoršne nasvetuje načrt novega zadružnega zakona. Vsaj se tudi način posojevanja ni določil še nikjer, niti v obstoječih zakonih, niti v novem načrtu. Vsaj se tudi tukaj splošne norme ne morejo postaviti. Kakor kaže sicer hranilnicam, v prvi vrsti le na hipoteke posojevati, tako kaže posojilnicam delati le bolj z osebnim kreditom; izjeme se morajo pa vendar prvim in drugim dovoljevati in se tudi dovoljujejo. Nekaj sličnega je glede terena ali rajona, v katerem naj se suče posojilnica. O tem molči novi načrt, kar se nam prav čudno zdi, ker vendar vsaj nekoliko omenja zakon z dné 1. junija 1889. V tem obziru, namreč glede rajona, bodo torej imele posojilnice tudi v bodoče popolno svobodo, kakoršno uživajo že sedaj v smislu obstoječega zadružnega zakona. Omejen rajon bodo imele le tiste posojilnice, katere se bodo še dalje hotele ravnati po zakonu z dné 1. junija 1889 in uživati v njem navedene ugodnosti, katere sicer mi za naše kmetske razmere čislamo. Česar pa naše posojilnice po zakonih niso dolžne storiti, to naj si one same med seboj uredé, kakor in kolikor njih korist zahteva. Kjer je v enem sodnijskem okraju le ena sama posojilnica, zadostuje običajno ta rajon njenim močem. Večkrat mu pa še kos ni, večkrat je za njo še skoro prevelik. Kjer je pa v enem sodnijskem okraju več posojilnic, je najboljše, da se razdele in določijo občine ali župnije, ki naj spadajo pod eno ali drugo posojilnico.

Tako in enako ureditev delokroga naših posojilnic naj bi pospeševala tudi tista naša društva, katera so prevzela nalogo, da urejujejo naše posojilniške razmere. Naj pri tem pa tudi dosledno postopajo in naj bodo samo dosledna. Najprvo naj si v smislu in po namenu svojih pravil delo in delokrog razdelé. Kakor smo že enkrat nasvetovali, to povdarjamo še: „Gospodarska zveza“ v Ljubljani naj ima na skrbi vse slovenske gospodarske nedenarne zadruge in vsa gospodarska društva po vsem Slovenskem (razen kranjskih kmetijskih podružnic). Kar je pa še neregistrovanih društev, naj bi se tudi polagoma registrovala. In pri tem naj pomaga „Gospodarska zveza“. „Zveza slovenskih posojilnic“ naj pa nadzoruje vse slovenske posojilnice, če tudi so nekatera vmes bolj Raiffeisenovih načel. Zveza kranjskih posojilnic naj pa oskrbuje špecijelno še dalje nekatere kranjske posojilnice, ker „Zveza slovenskih posojilnic“ ne more vseh pregledati. — Kakor pa ni odobravati, da bi posojilnica segala v delokrog druge posojilnice; tako ne moremo hvaliti, ako tako nadzorovalno društvo sega v delokrog drugega enakega društva, zlasti ako še celo društvena pravila prepovedujejo posameznim posojilnicam, da ne smejo biti pri dveh enakih ali sličnih društvih. Zato se je nam čudno zdelo, ko smo te dni čitali, da je „Ljudska posojilnica“ v Ljubljani ob enem člen „Gospodarske zveze“ in „Zveze kranjskih posojilnic“. Ali se to vjema s pravili prvoimenovanega društva?

Kmetijstvo.

Gnojišče.

Kako naj je urejeno in kako je ravnati z gnojem na gnojišču? Kar je jedi dobra zabel, to je našem mnenju že silno izsesanemu polju dober gnoj. Pa vsak gnoj ni dober. Dober je le masten gnoj, to je takšen, ki ni izsušen ali izpran, ki ni pregorel ali pa preplesnel. Takšen gnoj pa le dobiš, ako imaš gnojišče prav urejeno in če gnoju na gnojišči primerno strežeš.

Gnojišče napravi blizu hlevov, da ne zamudiš preveč časa, ko spravljaš gnoj nanj. Ako mogoče, postavi ga na senčno stran hlevov, da ne pripeka solnce na gnoj in ti ga ne izsuševa. Če ti pa ne kaže, da ga napraviš na senčni strani, nasadi okoli njega košato rastočih dreves, na pr. divjih kostanjev, topolov in lip, da ti ga osenčajo in branijo pekočih solnčnih žarkov. Kjer hočeš napraviti gnojišče, računaj na glavo velikega goveda ali konja povprek pet kvadratnih metrov. Kotljovino izkoplji tako, da bode dno nekoliko viselo na eno stran. Na najnižjem mestu gnojišča, to je na robu tiste strani, na katero je nagnjeno dno, naredi globoko jamo za gnojnico. Da bo jama vodo držala, nateptaj na dno ilovice in naphaj v njo kamenja. Stene pa založi z debelimi deskami ter jih zatlači na notranji strani z ilovico. Še boljša ko z deskami založena je zidana jama, ker zid delj časa drži, troški zanj pa tudi niso preveliki, ker je zid

lahko tanek. Na jamo naredi močan pokrov, da ne pada gnoj nanjo, a na strani napravi luknjo, okrog katero bo gnojnica tekla v jamo.

Robe na gnojiščni kotlovini napravi položne, ne strme, da prideš brez ovire z vozom v kotlovino. Dno in robe obloži na 2 do 3 decimetre debelo z ilovico, a v ilovico natolči vsakovrstnega, debelejega in drobnejega kamenja, da ti kotlovina vodo drži in da se ti robi ne porušijo. Okoli gnojišča naredi drago, da se ti ne steka deževnica z obližja v kotlovino. Deževnica gnoj izpira in jemlje iz njega najboljše snovi. Tudi kapnice s hlevske strehe ne pusti na gnojišče, odvajaj jo po strešnih žlebih na stran proč od gnojišča. Dež in sneg s podnebja pa gnoju ne škodujeta, še dobro je zanj, da ga včasih porosita.

Dobro urejeno gnojišče samo ti pa še ne napravi dobrega gnoja, gnoju še móraš prav streči, da ti postane takšen, kakoršen mora najbolje služiti polju.

Od konjev se spravlja gnoj navadno vsak dan na gnojišče. Pri govedu, ovcah, kozah in svinjah pa se pušča delj časa v hlevu pod živino. To je dobro in koristno, zakaj če se pusti živini pod nogami, se trdi odpadki tesno zmešajo s steljo, voda pa vseskozi premoči gnoj in se enakomerno razdeli po njem. Vrhu tega od živine trdo steptani gnoj pomalem prepereva in ne zgubi preveč gnojilnih snovij, ker nima zrak prostega pristopa v njega. Seveda morajo biti za ta slučaj hlevi dovolj prostorni in primerno visoki, da se hlevski zrak preveč ne okuži z ostrim sopuhom, odhajajočim iz gnoja. Tudi korita, jasli in gare morajo biti tako urejene, da se dado v tisti meri povzdigniti in višje postaviti, kakor narašča gnoj pod živino.

Ko pride čas, da mora pod živino nakupičeni gnoj iz hleva, izkida in spravi se na gnojišče. Zdaj se naj konjski, goveji, ovčji in svinjski gnoj med seboj zmeša, ker se na ta način slabši svinjski gnoj zboljša, žgoči konjski pa ohladi in kmetovalec dobi prav dober mešan gnoj, kateri je za vsako zemljo in za vsako rabo. Gnojišče naj se pokrije in obloži z gnojem le polagoma, ne vse naenkrat. Koliko pa ga pokriješ tisti čas, tam naloži gnoja $1^1/_2$ *m* visoko, ne višje, ker gnoj v previsokem kupu rad pregovori in preplesni. Nakidani kup trdno poteptaj s konji ali voli, katere si nekoliko časa po kupu tem ter tja gonil. Od strani pa kup obmeči z blatom, ki si ga nalašč za to naredil iz rahle prste in gnojnice, da ti veter gnoja ne prepihuje in ne kvari. Kakor si napravil prvi kup na gnojišču, tako naredi drugega, tretjega in vse sledeče.

Gnojnico vse leto skrbno zbiraj v jami gnojnišnici, niti za eno žlico se ti je ne sme pogubiti. Kdor ve, koliko je vredna gnojnica, se pač mnogokrat, le premnogokrat jezi in hkrati žalosti, ko vidi, koliko toli koristne gnojnice steče in se pogubi na kmetih, kjer nimajo prav vrejenega gnojišča, tja po dvorišču, ven po potih in cestah. Kar so aidovi ali korinzni žganci brez začimbe, to je gnoj brez gnojnice, rod ni malovreden.

Da ti gnojnica redno odteka iz hleva in se zbira v gnojnišnici, nikoli ne čakaj, da se ti draga zamaši. Kakor iz gnoja, odhajajo tudi iz gnojnice prekoristne snovi v zrak. Da to zabraniš, vlij včasih v gnojnico žveplene ali solne kisline ali natrosi v njo pepela, drobnih odpadkov iz apnenic ali opekarnic, apnenčevega ali laporjevega prodca.

V gnojnišnici nabrana gnojnica služi ti naj pred vsem za polivanje in zamakanje gnoja na gnojišču da ga ohraniš vlažnega in ga varuješ škodljivega pregorevanja in preplesnevanja. Pri tem delu ti posebno dobro služi nalašč za to narejena sesalka, s katero molzeš in vlečeš gnojnico na gnoj. Če pa nimaš sesalke, zajemaj gnojnico z zajemalcem (žehtarjem), katerega si nasadil na dolg kol in polivaj z njo gnoj. Bolj ko boš pridno gnoj z gnojnico polival, in ga zamakal, mastnejši in boljši bode postajal. Takšnega gnoja pa je en voz več vreden, kakor pregorelega ali preplesnelega ali izpranega trije vozovi.

Ko voziš gnoj z gnojišča na polje, zaukaži kidačem, naj ga jemljejo s kupa vedno od vrha navzdol do tal, da se razen gnoje vrste in plasti še bolj pomešajo.

Poučni in zabavni del.

Tolstoj in njegova dela.

(Sestavil F. Juvančič.)

(Dalje.)

Preideta dva mesca po svatbi. Maše se loti čuvstvo osamelosti, želela si je več gibanja, več življenja, zanimivostij in opasnostij za svoja čuvstva. V tihem življenju ni bilo mesta preostanku njenih sil. Slednjič pokaže se popolno nesoglasje med Mašo in možem. Pri njem vladalo je življenje čuvstva, a pri njej bilo je obratno.

Da bi opomogel temu, odvede jo Sergij Mihajlovič v Petrograd. Tu čutila se je takoj v svojej sferi. Toliko zanimivostij, toliko veselja čakalo jo je tu, da je takoj pozabila vse preteklo, vse svoje sklepe in načrte. „To je bilo vse le šala; jedva se je začelo. Tu je še-le pravo življenje“, mislila si je Maša. Nepokoj in dolgi čas, ki sta jo mučila na deželi, izginila sta popolnoma, za to pa je nastopil vedni nepokoj za soproga. Maši pripovedovali so od vseh stranij stvari, ki so jej mešale glavo. Od vseh stranij so se jej klanjali, vsi so jo ljubili, in vse to opažala je z nekakim ponosom, tako, da v kratkem ni več pomišljala, staviti se na prav isto stopnjo s svojim možem, počasi celo na višjo stopnjo. Od todi že ni bilo več daleč do misli, da mora mož njeno ljubezen do njega

šteti jej v zaslugo. Vse to delalo je njeno občevanje s soprogom nekako samooblastnejše in malomarnejše.

V kratkem prično se opazke med možem in ženo. On ni skrival svojega mrzenja lahkoživim in neumnim ljudem nasproti, kojih družba je ona cenila. Te opazke smatrala je Maša za pojave oblasti moževe nad ženo. Njuni odnošaji se sicer na videz niso poslabšali, toda postajali so vedno bolj napeti in nenaravni. Nehala sta biti drug za drugega uzor dovršenega človeka na svetu, začela sta na tihem soditi drug drugega. Scen in prepirov sicer ni še bilo, a interesi, katere je zasledoval vsak izmed njiju, nehali so biti obema vkupni — z drugimi besedami — pričela sta hoditi vsak svojo pot.

Zaradi žene odpotuje Sergij Mihajlovič iz Rusije na potovanje ž njo. Tudi tu odlikovala se je povsodi vsled svoje lepote in ljubeznjivosti. Toda tu rodilo se je vprvič v njenih prsih čuvstvo kesanja. Neki nadležnež, ki jo je zasledoval, poljubi jo. Poljub tujega človeka ostane ji na lici, ter vzbudi nemir in skrb v njeni duši, ki pa vender ne spremenita njenih odnošajev soprogu nasproti. Živela sta vsak záse, on v svojih opravilih, pri katerih nje ni bilo potreba in k katerim je tudi ni vleklo — ona, s svojo praznostjo, katera soproga ni več žalostila in skrbela kakor prej. Prenehala je uže razumevati to, kar se ji je prej zdelo tako jasno in lepo: „Sreča tvoja je v sreči druzega“. „Čemu živeti za druzega, ko se ti niti zase ne ljubi“.

Jeli bilo mogoče vsled te premene v zakonskem življenji obsojati koga izmed njiju? Nikakor. Važno pa je, da je Sergij Mihajlovič mirno prenašal svojo usodo. V nekem razgovoru z ženo pravi: „Vsi mi, osobito pa vè ženske, morate doživeti same vso nesmisel življenja, zato, da se povrnete k življenju samemu, drugemu vrjeti se ne da“. Toda Maša, ki se je jezila sama nad saboj, dolžila je sama pri sebi vedno le moža ter mu očitala, da je on vsega kriv, ker ji je vse dovolil. Da bi se povrnilo prejšnje čuvstvo, se ni dalo misliti. Ostalo je le v dragocenem spominu, in mesto njega razvilo se je drugo čuvstvo ljubezni, ljubezni do otrok in njihovega očeta, ljubezni, katera je položila temelj drugemu, toda uže popolnoma drugače srečnemu življenju, o kojem pa ni več govora v romanu „Rodbinska sreča“.

Vprašanje je bilo takrat še za Tolstega, katero življenje je srečnejše: polno mladostnih idejalov in burnih čuvstev ali ono, v katerem ostaja vsa (takozvana) „nesmisel življenja“ v ozadji in katero se opira na trajno družbo ter na čuvstvo dolžnostij otrokom nasproti? Tip družine Pjera Bezuhova in Nataše Rostove reši v danem slučaji vprašanje na korist potrebnosti, katere izpolnitev je najboljša uteha osobne bolesti, na korist ljubezni, katera se ni porodila v domišljiji, v brezumni strasti, temveč ljubezni, ki izhaja iz čiste, nravne naklonjenosti, osnovane na spoštovanji in na solidarnosti mislij in čuvstev.

Kronologični red, v katerem zasledujemo dela našega pisatelja, zahteva, da posvetimo na tem mestu njegovemu pedagogiškemu delovanju par besed. To delovanje je v marsičem tako samostojno, tako polno posebnih idej, da bi bilo neobhodno potrebno posvetiti mu posebnih, mnogo obširnejših študij. Tu naj zadostuje, ako omenim, da je tudi tu iskal Tolstoj resnice in smisla življenja. O tem sam omenja: Ko sem se vrnil v domovino, naselil sem se na deželi ter se pričel pečati z narodnim šolstvom. To delovanje priljubilo se mi je osobito vsled tega, ker v njem ni bilo one zame povsodi očividne laži, ki me je bodla v oči pri delovanji kot učitelj — pisatelj. V višjih sferah književnega delovanja razumeval sem, da se ne da učiti, ako ne veš, kaj naj učiš. Videl sem, da vsak uči kaj druzega ter da v prepirih med seboj le sami pred seboj skrivajo svojo nevednost. Tu med prostim narodom, menil sem, opomogel bodem tej težavi s tem, da pustim otroke, da se uče tega, kar jih veseli“. Čez leto dnij poda se Tolstoj zopet za nekaj časa na potovanje, a ko se vrne, poprime se zopet pedagogike ter prične izdajati tudi časopis „Jasnaja Poljana“, namenjen v prvi vrsti pouku. V ta čas delovanja našega pisatelja spadajo pedagogiški spisi, ki so zbrani v četrtej knjigi Salajevske izdaje Tolstojevih del, dalje „Azbuka“, koje ni odobrilo ministerstvo narodne prosvete, dalje še različne knjige za prosti narod, katerim jednakih z ozirom na umetnost pripovedovanja in dostopnost ljudstvu po sodbi strokovnjakov ne najdeš v vsej ruski književnosti.

V tem času pričel je Lev Nikolajevič svoj roman „Dekabristi“, katerega prva tri poglavja so izšla v „Sborniku“ literaturnega fonda l. 1884. Toda načrt tega romana je Tolstoj zavrgel in na mesto „Dekabristov“ stopila je ženijalna vojna epopeja.

Vojna i mir.

„Vojni i miru“ jednakega romana po sodbi prvih učenjakov ne najdeš v književnostih vsega sveta. V Angliji stavijo ga višje nego dela slavnih svojih romanopiscev Fol in Dikkensa, Francozje cenijo ga bolj nego splošno priznane spise svojega Aleksandra Dumas starejšega. V redu vseh različnih vrst romana ni niti jednega, ki bi se mogel meriti z delom grofa Tolstega.

Tega častnega mesta romanu niso pridobile le njegove umetniške lastnosti. Poleg neobičajno zloženega dejanja, ki je povsem originalna in dovršeno, poleg fine psihologiške analize duševnega sveta delujočih oseb ima „Vojna i mir“ tudi še druge prednosti, ki so romanu zagotovile prvo mesto. V prvej vrsti je to pretresujoča, živa slika borbe celega naroda za svoj obstanek, borbe v katerej kaže pisatelj, kako natančno pozna narodni značaj, kako navdušen je za svojo domovino, kako vzvišen je smoter, ki ga zasleduje.

Realnost opisa vse epohe francosko-ruske vojne zagotevljena je z izjavami odličnih učenjakov. A. J.

Popov, kateri se je osobito pečal s preiskovanjem one dobe, omenja pogostokrat „Vojno i mir“ ter pravi, da Tolstoj, kateri je imel seveda le najvažnejše pripomočke in dokumente pri rokah, sklepa tako naravno in ženijalno, da se njegova povest večinoma povsem sklada z izjavami dokazov, na katere je prišel Popov mnogokrat po zaključji, za katere pa Tolstoj niti vedel ni.

Predno preidem na natančnejši opis posameznih delujočih oseb in njihovih odnošajev k celotnemu delu, omeniti moram osobito jedno stran romanovo, ki se je tako pogostokrat štela pisatelju v greh, očitalo se mu je namreč, da je misticizmu odmeril v svojem delu preveč prostora. „Glejte“, pravijo, „pisatelj veruje v usodo, pripisuje ji važno mesto velikih dogodkih, veruje v elementarno silo nas. Filozofijo bratske ljubezni, katero kaže jeden glavnih junakov „Miru„, Pjer Bezuhor, osobito kolje oči vsled svoje mističnosti. V obče leži veliki greh pisateljev osobito v tem, da se Tolstoj trudi najti za dogodkom nekaj druzega nego sam dogodek, da išče povsodi tajinstvenega „Čemu?“, da išče povsodi odgovora o neskončnem, da ga zanima tajnost življenja bolj, nego vse puste naučne teorije skup Marsikateri čitatelj pa, kateremu vse to ne ugaja, uverja, da taki elementi v umetniškem delu nikakor niso na mestu, da so nepotrebni. Toda, je li to v istini tako? Ozrimo se po dokazih za napačnost teh trditev v zgodovini kulture.

Priznati se mora, da je imel mistični element o vsih časih in pri vsih narodih ogromen kulturni pomen. Ne Konfucij, ne Budda, ne Mahomet, ne grška mithologija, ne hebrejska Kabala in se marsikaj druzega bi ne bilo imelo upliva in moči do človeka, ako bi ne razlagalo tajnega smisla pojavo, ki so nedostopni potom raziskavanja. Marsikaka veda, ki se sicer opira na realne dokaze in poskuse, je mistična v svojem postanku. Da ne omenjam druzega, navedem naj zvezdoznanstvo in kemijo, ki se imata za velik del uspehov zahvaliti misticizmu. In poezija? Kako mnogo važnih poetičnih proizvodov je izšlo pod vplivom misticizma. Ni li s podobnimi nazori napolnjena Ilijada, Edda, dela velikih grših tragikov, Dantejeva „Divina comendia“, Goethejev Faust in slavne lirične drame Riharda Wagnerja? Za ozko omejeni um je vse pod solncem premalo jasno, toda Genij se ne straši vprašanj, ki jih še ni razrešilo znanstvo

Kar se tiče mističnosti „Vojne i miru“, je ista tam popolnem na svojem mestu. V času tolike nesreče in bede nagiba narod vedno na versko — mističen način razjasnjevati si skrite mu vzroke groznih dogodkov. Tako je bilo tudi v dobi francosko-ruske vojne. V Napoleonu videl je prosti narod Antikrista, ki je prišel, da mu pogubi očetovo. Ta mistični nazor ni mogel ostati skrit Pjeru Bezuhovu, kot čutečemu srcu, katero ni našlo odgovora na svoja težnova vprašanja življenja ni v svojem krogu, ne v vedi in znanstvu, ki sta mu bila dovolj znana. V številu zveri Apokalipsine čital je ime Napoleonovo in svoje ter bil vsled tega uverjen, da je misija njegova umor Antikristov. Vse to je, kakor se je uže od mnogih stranij dokazovalo, popolnem v duhu one dobe, in Tolstoj tudi v tem slučaji kot realist ni nikakor grešil.

Vojna z Napoleonom pojavila se je kot skušnja, poslana od usode. Radi tega se čini Napoleonovi tudi niso mogli povsem ravnati po prej določenih načrtih. Neka nevidna sila tiščala ga je dalje proti Moskvi, a Rusi umikali so se pred njim tudi brez določenega načrta. Toda energija, katera je privedla Francoze v Moskvo, izgubila se je tam. Nasprotno pa se je pokazala energija ruska tu v srci Rusije v vsej svoji sili. Napoleon bežal je z „veliko armado“, kozaki zasledovali so ga povsodi. „Vojaki francoske vojske“, omenja Tolstoj v svojih podatkih o vojni 12. leta — „niso šli pobijat ruske vojake“ v Berodinski bitki vsled Napoleonovega ukaza, temveč iz lastne sile in želje. Vsa vojska: Francozje, Nemci, Italijani, Poljaki — lačni, raztrgani in utrujeni vsled mučnega potovanja — čutili so, ko so zagledeli vojsko rusko, ki jim brani pot v Moskvo — le vin est tiré et quil faut le boire — da je vino nastavljeno, ter da je treba piti. Ako bi jim bil takrat Napoleon prepovedal biti se s sovražniki, ubili bi bili njega ter šli potem nad Ruse, kajti to bilo je neobhodno. (Dalje sledi.)

Novice.

— **Imenovanje**. Finančni minister je imenoval davčna kontrolorja g. K. Moschnerja in g. R. Murgelna glavnima davkarjema. Davkar J. Skušek in oficijal V. Ažman sta imenovana kontrolorjema pri glavni davkariji.

— **Cerkvico sv. Cirila in Metoda v Padričah pri Trstu** bodo blagoslovili dne 10. julija t. l. Požrtovalni rodoljubi tržaški in okoliški so zbrali denar za to lepo pomembno cerkvico.

— **Zadruga sv. Nikolaja** je ime novi družbi v Trstu, ki ima namen, preskrbovati posle ženskega spola. Družba bode skrbela za one služkinje, ki so brez službe, da jih ne tare beda v dobi. ko so brez službe in zlasti, da se ne izgube moralno. Le pohvalno se mora omenjati tržaških rodoljubkinj, ki so zasnovale to družbo.

— **Koncert za Prešernov spomenik** priredi pevsko društvo „Slavec“ dne 2. julija na vrtu „Narodnega doma“.

— **Vodovod v Črnomlju**. Dne 11. julija t. l. bodo v Črnomlji v spomin 50letnice cesarjevega vladanja otvorili vodovod. Slavnostni govor bo imel dvorni svetnik in drž. poslanec g. Franc Šuklje. Slavnosti bode prisostvoval tudi dež. predsednik ekselenca baron Hein.

— **Iz ljubljanske škofije**. Presvitli knez in škof je imenoval kanonika in dosedanjega mestnega župnika gospoda Jan. Flisa za generalnega vikarja, namestnik je prelat g. dr. Kulovic. Za stolnega župnika je imenovan kanonik g. Jos. Erker in za dekana ljubljanske dekanije kanonik g. Iv. Sušnik.

— **Birmovanje v Loki pri Zidanem mostu** dne 30. jun. Na predvečer napravila je prostovoljna požarna bramba baklada in pevci z okolice in Ljubljano serenado prezv. gosp. knezoškofu lavantinskemu Mihaelu Napotniku. Pele so se tri pesme: „Jandransko morje“, „Glas domovinski“ in „Domovini“ s tenorsolo gosp. Meden in baritonsolo gosp. Pucihar. Prezv. gosp. knezoškof je bil vidno razveseljen na tej ovaciji in se vsakemu pevcu posebej zahvalil. — Po petju zaklicalo je zbrano mnogobrojno ljudstvo navdušeno trikratno „Živijo“ preljubljenemu višjemu pastirju. Prižgal se je tudi bengalični ogenj in raketi, kar je vže tako lepi večer še bolj očaralo. — Velika zasluga za ta lep večer gre gosp. Fr. Petriču iz Radeč, kateri je vse te priprave vodil.

— **Dve jubilejski nagradi za slovenske skladatelje** v znesku 600 in 300 kron razpisuje „Glasbena Matica“ v Ljubljani za najboljše dve izvirni epiški skladbi za veliki orkester, soli in zbor.

— **Na slovenski c. kr. nižji gimnaziji v Ljubljani** se vrši vpisovanje za I razred dne 10. julija t. l. Vsprejmine skušnje se prično dne 16. julija t. l.

— **Izpiti v šoli «Glasbene Matice»** se vrše te dni.

— **Tat.** Mnogo tatvin se je izvršilo zadnji čas okrog St. Jerneja na Dolenjskem. Pred kratkim je bila okradena ondotna pošta. Zdaj so zasledili tatu, ta je gostač Ant. Gorenec stanujoč na Drami ob Krki št. 17. šentjernejske fare. Dobili so pri njem celo zalogo ukradenih reči in tudi denar, katerega je na pošti ukradel.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** so od 25. majnika do 25. junija poslali: Slavna posojilnica v Gornji Radgoni 5 gld. — Ženska podružnica v Šežani po blagajničarici g. Adeli Omahni 132 gld., namreč 82 gld. udnine in 50 gld. kot prvo polovico sedme pokroviteljnine. — Podružnica za Velikovec in okolico 40 gld — Podružnica na Vranskem 11 gld. 40 kr. — Č. g. Ivan Sakser, župnik v Hotederšici, 2 gld. — „Častilci Matere božje na Rožniku“ 8 gld. — Izvenakademična podružnica v Gradcu po blagajniku g. Fr. Hrašovcu 142 gld. 60 kr. — Ženska podružnica v Rojanu po predsednici g. Marici Debelak 100 gld. — V Kranju ob pogrebščini po ranjkem g. Jožu Omersi pri pevskem omizju nabranih 20 gld. — Ženska podružnica v Črnomlju po blagajničarici g. Magd. Pezdirec 50 gld. — Združeni odbori II. bistriško-trnovskih narodnih društev 68 gld. kot čisti dohodek koncerta, katerega je priredilo hrvatsko pevsko društvo „Jadranska Vila“ dne 5. junija v Il. Bistrici. — Bog živi in poplačaj rodoljubne darovalce!

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Upravno sodišče** je ugodilo pritožbi Slovencev v Ormožu proti ustanovitvi nove nemške šole. S tem je razveljavljen odlok naučnega ministerstva, določujoč ustanovitev take šole. Upravno sodišče utemeljuje svoj ukrep s tem, da so šolske razmere v Ormožu sedaj take, da je nemogoče ustanoviti novo nemško šolo.

— **Cesarske slavnosti.** Minole dni sta se vršili na Dunaji dve prelepi slavnosti v proslavo cesarske petdesetletnice. Prvo je priredila dunajska šolska mladina. Slavnosti se je udeležilo do 70.000 učenk in učencev, ki so z ostalim prebivalstvom navdušeno pozdravljali navzočnega vladarja. Drugo slavnost so priredili avstrijski lovci. Nad 4000 lovcev mej temi 80 iz Kranjske se je zbralo v Schönbrunnu pod načelstvom nadvojvode Fran Ferdinanda d'Este, ki je v imenu lovcev izrazil cesarju udanost in zvestobo ter mu izročil zlato hrastovo vejico. Cesar je bil vsled velikanske ovacije vidno ginjen.

V industrijalni in kmetijski sovet je volil deželni odbor kranjski g. dež. odbornika Fr. Povšeta in c. kr. kmetijska družba g. ravnatelja G. Pirca. Trgovska in obrtniška zbornica je odbrala za ta svet g. tovarnarja Jos. Lenarčiča in za njegovega namestnika g. tovarnarja Feliks Staré-ta.

— **»Nov časopis«** z imenom „Der Süden“ je ustanovilo nekaj slovenskih in hrvatskih državnih poslancev. List bo zastopal interese Slovencev in Hrvatov ter pričel s 1. julijem izhaiati po 2krat na mesec na Dunaji. Slovenskih rodoljubov dolžnost je list podpirati.

— **Obrtna zveza za Kranjsko** namerava meseca avgusta prirediti skupen obisk jubilejske razstave na Dunaji. Vložila je v ta namen pri c. kr. priv. društvu južne železnice prošnjo, za preskrbitev posebnega vlaka z znižanimi cenami. Prošnjo je podpisala trgovska in obrtniška zbornica.

— **Izlet Glasbene Matice** v Zagorje in Medijo se je izvršil dne 26. junija najlepše. Vsprejem od strani občine, društev in naroda je bil najprisrčneji in uprav velikansk. Številnim izletnikom ostane ta dan v najlepšem spominu.

— **Slovanski zmagi v Istri.** V Pazinu so zmagali Hrvatje pri občinskih volitvah v vseh treh razredih. Novo postojanko so si priborili Slovani v Višnjanu, kjer so zmagali pri občinskih volitvah v drugem in tretjem razredu in dobili tako občino v svoje roke.

— **Badeni umobolen.** Listi prinašajo vest, da je bivši avstrijski ministerski predsednik grof Badeni obolel na umu. Govori baje neprestano o tem, da hoče kod postati ministerski predsednik in da je v to svrho pisal italijanskemu kralju in se mu ponudil. da hoče rešiti Italijo politične krize. Poleg tega je Badeni na svojem posestvu v Galiciji, kjer sedaj biva, odpovedal službo vsem poslom rekoč, da jih ne potrebuje, ker postane v tujini ministerski predsednik. Povdarja se, da so burni prizori v francoskem in italijanskem parlamentu, katerim je Badeni na svojem potovanji prisostvoval vplivali nepovoljno na živčno stanje njegovo.

— **Mickiewiczeva slavnost v Krakovem.** V stoletni spomin največjega poljskega pesnika Adama Mickiewicza vršila se je dne 26. junija v Krakovem velika slavnost. Odkril se je velikemu pesniku krasen spomenik. O tej priliki je zopet manifestirala slovanska vzajemnost. Čehi so v obilnemu številu se udeležili slavnosti v spomin velikega poljskega pesnika in s tem pokazali solidarnost s Poljaki. Vsa slavnost je pričala o nerazrušni zvezi Poljakov in Čehov. Mickiewiczeva slavnost je nekako potrdila sklepe Palackyjevih dnij.

— **Hudobni sin.** V vasi Podzviza v Bosni je sin Jovo Lukič hotel svojega očeta ustreliti, ko je ta spal v postelji. Pa v trenotku ko je malopridni sin hotel očetu v glavo namenjen strel sprožiti, se mu je zganila roka in strel je zadel le roko. Zločinca so prijeli.

— **Velik požar** je uničil v Voronešu na Ruskem največji ruski parni mlin z osmimi stranskimi poslopji in zalogami. Škode je nad dva milijona rubljev.

— **Šest žensk amoril.** V Haagu je artilerijski stotnik iz maščevanja umoril svojo ženo in pet njenih prijateljic, ki so bile isti čas ravno pri njej. Morilec se je potem zastrupil in takoj umrl.

— **Kamenje jedel.** V italijanskem mestu Bogliasco je 25letni Emanuele Capelli stavil, da hoče pojesti nekaj kilogramov kamenja, ako mu za vsak komad dado $2^1/_2$ krajcarja. Cappelli je v pričo drugih jel kamenje jesti. Ko je že pojel več kamenčkov, mu prijatelji niso več pustili dalje jesti. Capelli je na to odšel, a našli so ga ponoči ob poti ležati. Spremili so ga v bolnico, kjer so ga očistili pojedenih kamenčkov. Capelli je trdil, da je že čestokrat jel kamenje, pa mu ni nič bilo.

— **Čuden slučaj.** Laški listi poročajo, na kak način je z električno lučjo napravljena fotografija nedavno razstavljenega svetega grobnega prta, pokazala podobo Kristusovega telesa. Prvotno kralj Humbert, varuh te svetinje, ni hotel dovoljenja fotografovati prta, in to iz bojazni, da ne bi se spekulacijskim namenom služilo. Pozneje je pa kralj pooblastil v to advokata Secondo Pia (član „odbora svete umetnosti"), ki je zatrdil, da hoče na svoje stroške napraviti fotografijo in s tem le služiti pobožnosti in zgodovini. Pia je na negativ, pripravljen po posebnem sistemu, napeljal električne reflektorje in kmalu je bilo videti najprve obris, potem obraz, roke in ude Kristusove. Slučaj je napravil velik utis.

— **Na smrt so obsodili** španjskega pesnika don Jose Rizal a, ker je napravil več liričnih pesnij, v katerih je opeval žalostno osodo filipinskih ustašev. Ko je bil s svojo nevesto na sprehodu, so ga prijeli in vrgli v ječo. Predno so ga usmrtili, so mu dovolili, da se je poročil s svojo izvoljenko.

— **Strašna rodbinska tragedija v Srbiji.** V vasi Glibovac blizu Belgrada je zbežala Natalija Gjurgjević od svojega moža Nikolaja ter je pribežala k svoji materi. Nikolaj je storil vse mogoče, da privabi ženo zopet domov, rotil jo je in slednjič tudi jej pretil. Ker ni izdalo vse to nič, je odločil mož pretekli teden, da mora dovesti ženo domov bilo živo bilo mrtvo ter se je podal svojim bratom v hišo, kamor je ona zbežala. Mej tem, ko je šla nezadovoljena iz hiše po vodo, sta se skrila mož in njegov brat v hiši. Ko se je vrnila sta jo hotela ta dva odpeljati s silo, a ona je začela kričati na vso moč. Na njen krik sta prihitela v hišo sosed Milan Ilić in zet mu Vasilij, s katerim je imela Natalija ljubavne odnošaje. Seveda je nastalo mej moškimi takoj pravo mesarenje, v katerem je Nikola prebodel Milana in Vasila Ilića. Nezvesta žena pa je v tem pograbila sekiro ter je udarila z isto tako močno po glavi lastnega moža, da se je revež zgrudil na tla. Umirajoči mož je nameril na ženo samokres a smrt mu je preprečila njegov namen. Huda žena je ranila potem še svojega šurjo in ona je bila jedina, ki je ostala neranjena, čeravno je bila vsega le ona kriva.

— **Potovanje na severni tečaj.** 11. julija bode minulo leto, odkar je odplul Andrée s svojima tovarišema, s Fränklom in Strindbergom, v zrakoplovu na severni tečaj Dva dni pozneje je poslal po golobu pismonoši poročilo, ki pa je bilo skoro brez vrednosti. Od tistega časa ni glasu od njega. Sedaj se pripravljajo Amerikanci na novo potovanje na severni tečaj. Poročnik Peary pojde s Severne Grönlandije proti severu, Valter Wellmann pa s Fran Josipove dežele. Wellmann nastopi že v kratkem svojo pot v norveškem parniku „Frithof" ki ima kakor Nansenov „Fram" neko posebno konstrukcijo, ki brani, da ga nemore streti premikajoči se led. Podporo ima Wellmann od ameriškega ministerstva in milijonarjev Vanderbilta in Morgana. Wellmannova ekspedicija hoče tudi poiskati Andréeja. Poročnik Balduin, kateri se udeleži ekspedicije, je izjavil, da kani ekspedicija iti kolikor možno daleč proti severu, ter da mora Andrée biti le v Frana Josipa deželi. Ako ga tam ne najdejo, tako menijo vsi udeleženci ekspedicije, potem se je ponesrečil, kajti nemogoče je, da bi bil v svojem zrakoplovu dospel v Sibirijo ali na Alasko. Najdalje proti severu je doslej prodrl Nansen s svojim tovarišem Johansenom namreč do 86° 15' 36" širine. Nova ekspedicija upa še dalje priti.

— **Sibirska železnica.** Ravnatelj sibirske železnice, Theodor Walujeff, je, govoreč z nekim časnikarjem o tej železnici, izrekel mnenje, da leta 1904, ko bode dovršena železnica, bode mogoče potovati okolo sveta v 30 dneh. Nekatera velika dela, kakor most čez Jenisej, ki bode 1 *km* dolg, ovirajo zdatno napredek in zvršetek železnice. Za sedaj so zgradili dva velikanska parnika, na katerih se prevažajo železniški vozovi čez reko; po zimi je led tako močan, da teče lahko železnica brez nevarnosti čeznj. Vsled ukaza, katerega je izdal car Aleksander III., se smejo porabiti za zgradbo železnice samo ruski delavci in ruski materijal. In res, razun enega stroja, ki rabi za sekati led na jezeru Baikal, ni niti žeblja, ki bi ne bil izdelan na Ruskem. Ta železniška zveza bode tudi rabila v povspeševanje kolonizacije Avgusta meseca se preseli 200 000 kmetov se svojimi družinami v Sibirijo, kjer dobi vsak 15 desjatin zemlje v obdelovanje. Ti kmetje bodo lahko tudi nameščeni na železnici ter bodo preskrbljeni s kmetijskim orodjem. Istotako bode mogoče izvažati na tej železnici velikanske množine žita, katerega se je pridelalo le-tam. Walujeff je zagotovil, da, ko je odpotoval iz Sibirije, je bilo žita pripravljenega za izvažanje trajalo do konca avgusta. Za sedaj vozi le 250 vozov polnih žita na dan, ker uralska železnica ima le en tir. Vsejedno so že izvozili velike množine žita na Nemško in v Avstrijo. Slednjič opomnil je Walujeff, da strategični pomen železnice ni nič manji nego trgovinski.

— **Črni dež** je bil koncem maja opazovati na Irskem. Vsled tega je bilo po nekaterih krajih tako temno, da so morali ljudje luč prižgati. Ta čudni pojav razlagajo tako, da so bile mej dežnimi kapljami stopljene saje, katere je teden prej v obrtnih mestih južne Škotske in severne Angleške gnal veter iz dimnikov visoko v zrak.

— **Slovenski časopis »Glas Naroda«** v Ameriki, ki je doslej izhajal po enkrat na teden, prične s 1. julijem t. l. izhajati po 2krat na teden. Vesel napredek!

— **Za kaj vse se papir rabi.** Na bodoči angleški narodni razstavi v Glasgovu bode razstavljen spomenik kraljice Viktorije, ki je napravljen iz papirja. Ta papir se preparira z raznimi masami tako, da se utrdi. Spomenik bode 12 metrov visok, težek 20.000 kg. in bode stal 200.000 frankov. V najnovejšem času počelo se je mnogokaj izdelavati iz papirja ter se je prišlo do zaključka, da je papir v neke svrhe posebno sposoben, ker ima prednost, da ne poka. Dosedaj se je poskušalo napravljati iz papirja: ladje, cevi za plin, sode vrata, da, celo hiše. Ako pojde tako naprej, izpodrine papir še les, jeklo in celo železo.

— **Pravosodje na Japonskem.** Neki Rus prehodil je Japonsko. Zanimiva so njegova poročila posebno o pravosodju iste dežele. Piše namreč: V nekem mestu imel sem priliko, ogledati si zapore. Hodil sem skozi hodnik temen kakor noč, in v tem hodniku se nahajajo celice za kaznjence. Te celice so podobne bolj svinjskim hlevom, nego zaporom. Vsi kaznjenci so slabo oblečeni ter so predani na milost in nemilost dotičnim čuvajem, kateri postopajo ž njimi prav po živinski. Zrak je v teh prostorih tako okužen, da bi Evropejec mogel živeti tam le malo časa. Malo boljši je zrak v sodnih dvoranah. Sodno preslušavanje podobno je nekemu divjemu mrmljanju. Posebno so neprijazni sodniki napram tujcem in lahko si je misliti, kake so navadno razsodbe proti tujcem. — In vender se hote ponašati Japonci, kakor bi bili oni že na viši stopinji omike. Istina pa je, da so oni še daleč zadej za drugimi narodi.

— **Debeluhar.** V Nowem Jorku se kaže mož, ki tehta 613 funtov. Rojen je l. 1850. v Curihu v Švici. Bil je svojedobno v neki pivovarni v službi in se je do sedanje debelosti povspel najbrž vsled obilo povžitega piva.

— **Kolesarstvo in bolezen.** Ameriški vojaški zdravniki so pri vojaških naborih dognali nenadejano prikazen, da trpi večina mladeničev radi srčnih in pljučnih afektacij, vsled katerih so sicer močni in lepo rasli fantje za vojake nesposobni. Zdravniki so pa tudi dognali, da je take afektacije provzročilo kolesarjenje, oziroma krivo držanje hrbtenice mej kolesarjenjem. Kolesar mora torej kolikor možno ravno sedeti na kolesu, ako noče da dobi pljučne in srčne bolezni.

— **Rotschildovo premoženje** je znašalo 1876. l. 5000 milijonov frankov. Iz obrestij tega premoženja bi se lahko živilo 590.000 ljudij, Ko bi se to premoženje podvojilo le vsakih 15 let, zraslo bi bilo do 1890. l. na 10.000 milijonov in do danes na 15.000 milijonov frankov, iz katerega bi živelo lahko nad poldrugi milijon ljudij.

— **Bogatost francoskega jezika.** Poročali smo že o bogatosti angleškega jezika, tu podajamo nekaj o francoskem jeziku. Francoski akademijski besednjak ima v vsem 27.000 besed. Od teh jih je 650 neznanega izvora; latinskega izvora je 3800, germanskega 420, grškega 20, italijanskih besed ima 450, provenzalskih 50, španjskih 110, orijentalskih 16, ameriških 20, nemških 60, slovanskih 16, semitskih 110, historijskih 105, onomatopoetskih 40. To je skupaj 5977 besed. Ostane jih torej še 21.000, katere so deloma zavzete iz naroda, deloma pa so jih tvarjali učenjaki.

Loterijske srečke

V Brnu dne 28. junija t. l.: 41, 29, 11, 90, 31.
Na Dunaji dne 25. junija t. l.: 87, 20, 47, 83 1.
V Gradci dne 25. junija t. l.: 19, 56, 47, 26. 30.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 22. junija 1898. Pšenica gld. 13.— kr. rž gld. 9.50 kr., ječmen gld. 7.50 kr., oves gld. 8.50 kr. ajda gld. 10.50 kr., proso gld. 7.50 kr., turšica gld. 6.40 kr. leča gld. 13.— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 12·— kr Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Pravi trpotčev sok je jedino oni, kateri se pripravlja v lekarni k Zrinjskemu, H Brodjovin, Zagreb, Zrinjskega trg štev. 20.

Trpotčev sok nepresežno deluje pri vsih prehlajenjah dušnih organov, ter je najboljše sredstvo za prsni katar, kašelj, prsobol, hripavost in vratobol. Tudi zastarani kašelj se s tem zdravilom v najkrajšem času da odpraviti; bolniki dobijo tek za jelo, lahko spijo in na ta način hitro okrevajo. — Izmed mnogih zahval spominjam tukaj samo ono: (26) (7—6)

»Velecenjeni gospod lekarnik!

Pošljite mi še tri steklenice Vašega izvrstno delujočega trpotčevega soka; potrebujem jih za moje znance. Jaz sem od dveh steklenic od neznosnega kašlja popolnoma ozdravel. Hvala Vam. Priporočil bodem ta zdravilni sok vsim prsobolnim. S poštovanjem. — Rudolf Ausim. Na Dunaji, 20. marca 1897.

Pazi naj se toraj, da je na vsaki steklenici varstvena znamka t. j. slika bana Nikole Zrinjskega, kajti oni samo je pravi trpotčev sok, kateri to varstveno znamko nosi. — Cena steklenici s točnim opisom je 75 kr. — Razpošilja se vsaki dan s pošto na vsa mesta in sicer proti predplačilu (priračunavši 20 kr. za zamotek) ali pa po poštnem povzetju. — Ceniki raznovrstnih domačih preskušenih zdravil razpošiljajo se na zahtevo zastonj in poštnine prosto. Lekarna k Zrinjskemu, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjski trg štev. 20.

Pravi trpotčev sok iz lekarne »k Zrinjskemu« v Zagrebu, dobiva se tukaj v Ljubljani v deželni lekarni pri Mariji pomagaj Milana Leusteka, Resljeva cesta št. 1.

Kuverte s firmo

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Razpošiljava sukna samo zasebnikom.

En odrezek 3·10 *m* dolg zadostno za 1 moško obleko stane samo

gld.	3·10	iz dobre	pristne ovčje volne
»	4·80	» »	
»	7·50	» fine	
»	8·70	» »	
»	10·50	» finejše	
»	12·40	» angleške	
»	13·95	» grebenčaste	

En odrezek za črno salonsko obleko fl. 10·—

Blago za vrhnje sukne od 3 gld. 25 kr. meter in višje; loden v mičnih barvah 1 odrezek 6 gld. — 1 odrezek 9 gld. 95 kr. — peruvien in dosking, blago za državne in železniške uradni.e in sodnijske talarje, najfinejše grebenčasto in ševejot blago, kakor blago za finančne in žandarmerijške uniforme itd., razpošilja po tovarniških cenah kot reelno in solidno dobro znana

sukno-tovarniška zaloga

Kiesel-Amhof v Brnu.

Vzorce pošlje zastonj in poštnine prosto. Pošiljatve po vzorcih.

Pozor! P. n. občinstvo se opozori, da se blago veliko ceneje dobi, ako se **naravnost** od nas naroči, kakor pa pri prekupcih. Tvrdka **Kiesel-Amhof v Brnu** razpošilja vsako blago po **pravih tovarniških cenah** brez prebitka katerega rabata. (13)

Odgovorni urednik: Avgust Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.